

Υπόθεση C-922/19

Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως κατά το άρθρο 98, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου

Ημερομηνία καταθέσεως:

17 Δεκεμβρίου 2019

Αιτούν δικαστήριο:

Hoge Raad der Nederlanden (Κάτω Χώρες)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

13 Δεκεμβρίου 2019

Αναιρεσείουσα:

Stichting Waternet

Αναιρεσίβλητος:

MG

Αντικείμενο της υπόθεσης της κύριας δίκης

Η υπόθεση της κύριας δίκης αφορά μια διαφορά μεταξύ της Stichting Waternet (στο εξής: Waternet), προμηθεύτριας πόσιμου νερού, και του MG, ιδιώτη που μετακόμισε, με αντικείμενο το ζήτημα αν η προμήθεια πόσιμου νερού από τη Waternet συνιστά παροχή μη παραγγελθέντων και, σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, εάν τούτο έχει ως αποτέλεσμα να μην υπέχει ο MG υποχρέωση πληρωμής.

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

Η υπό εξέταση αίτηση, που υπεβλήθη δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, αφορά, πρώτον, την ερμηνεία του άρθρου 9 της οδηγίας 97/7/ΕΚ και του άρθρου 27 της οδηγίας 2011/83/ΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 5, παράγραφος 5, και το παράρτημα I, σημείο 29, της οδηγίας 2005/29/ΕΚ, και ιδίως την ερμηνεία του όρου «παροχή μη παραγγελθέντος (πόσιμου νερού)». Η εν λόγω παροχή συνιστά απαγορευμένη αθέμιτη εμπορική πρακτική. Δεύτερον, τίθεται το ζήτημα αν οι

προμνησθείσες διατάξεις οδηγιών αντιτίθενται στο συμπέρασμα ότι έχει συναφθεί σύμβαση.

Προδικαστικά ερωτήματα

1. Έχουν το άρθρο 9 της οδηγίας για τις εξ αποστάσεως συμβάσεις και το άρθρο 27 της οδηγίας για τα δικαιώματα των καταναλωτών, σε συνδυασμό με το άρθρο 5, παράγραφος 5, και το παράρτημα I, σημείο 29, της οδηγίας για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές, την έννοια ότι συντρέχει περίπτωση παροχής μη παραγγελθέντος πόσιμου νερού, κατά την έννοια των ανωτέρω διατάξεων, εφόσον η επιχειρηματική πρακτική του προμηθευτή πόσιμου νερού συνίσταται στα εξής:

(i) ο προμηθευτής πόσιμου νερού, εκ του νόμου, α) φέρει αποκλειστική ευθύνη και υποχρέωση προμήθειας πόσιμου νερού, μέσω αγωγών, εντός της περιοχής προμήθειας που του έχει ανατεθεί, καθώς και β) υποχρεούται να υποβάλλει, σε όποιον καταθέτει σχετική αίτηση, προσφορά για τη σύνδεση με το δημόσιο δίκτυο ύδρευσης και την προμήθεια πόσιμου νερού·

(ii) ο προμηθευτής πόσιμου νερού διατηρεί τη σύνδεση της οικίας του καταναλωτή με το δημόσιο δίκτυο ύδρευσης, όπως αυτή υφίστατο προτού ο καταναλωτής εγκατασταθεί στην οικία αυτή, με αποτέλεσμα το νερό στους αγωγούς ύδρευσης της οικίας του καταναλωτή να έχει πίεση και ο καταναλωτής να μπορεί, όποτε επιθυμεί, με την τέλεση θετικής και συνειδητής πράξης – η οποία συνίσταται στην περιστροφή της βρύσης ή σε πράξη ισοδύναμη με αυτήν –, να καταναλώνει πόσιμο νερό, ακόμη και μετά την ενημέρωση στην οποία προέβη ότι δεν επιθυμεί να συνάψει σύμβαση για την προμήθεια πόσιμου νερού, και

(iii) ο προμηθευτής πόσιμου νερού εκδίδει λογαριασμό με χρεώσεις, καθόσον ο καταναλωτής έχει πράγματι καταναλώσει πόσιμο νερό, με την τέλεση θετικής και συνειδητής πράξης, και οι εφαρμοζόμενες τιμολογιακές χρεώσεις είναι κοστοστρεφείς, διαφανείς και μη ενέχουσες διακρίσεις, πράγμα που ελέγχεται από τις δημόσιες αρχές;

2. Αντιβαίνει στο άρθρο 9 της οδηγίας για τις εξ αποστάσεως συμβάσεις και στο άρθρο 27 της οδηγίας για τα δικαιώματα των καταναλωτών, σε συνδυασμό με το άρθρο 5, παράγραφος 5, και το παράρτημα I, σημείο 29, της οδηγίας για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές, η παραδοχή ότι μεταξύ του προμηθευτή πόσιμου νερού και του καταναλωτή συνάπτεται σύμβαση για την προμήθεια πόσιμου νερού, εφόσον (i) ο καταναλωτής – όπως και ο μέσος Ολλανδός καταναλωτής – γνωρίζει ότι η προμήθεια πόσιμου νερού έχει κόστος, (ii) ο καταναλωτής εντούτοις καταναλώνει πόσιμο νερό, συστηματικά, για μεγάλο χρονικό διάστημα, (iii) ο καταναλωτής συνεχίζει την κατανάλωση νερού ακόμη και μετά τη λήψη μιας επιστολής υποδοχής, λογαριασμών και οχλήσεων του προμηθευτή πόσιμου νερού, και iv) ο καταναλωτής, μετά την κοινοποίηση δικαστικής έγκρισης για τη διακοπή της παροχής πόσιμου νερού στο διαμέρισμα, γνωστοποιεί ότι τελικά επιθυμεί να συνάψει σύμβαση με τον προμηθευτή πόσιμου νερού;

Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

Οδηγία 97/7/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Μαΐου 1997, για την προστασία των καταναλωτών κατά τις εξ αποστάσεως συμβάσεις: αιτιολογική σκέψη 16· άρθρα 9 και 14

Οδηγία 2005/29/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαΐου 2005, για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές των επιχειρήσεων προς τους καταναλωτές στην εσωτερική αγορά και για την τροποποίηση της οδηγίας 84/450/EOK του Συμβουλίου, των οδηγιών 97/7/EK, 98/27/EK, 2002/65/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2006/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου («Οδηγία για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές»): αιτιολογικές σκέψεις 6, 7 και 17· άρθρα 5 έως 9 και 15· παράρτημα I, σημείο 29

Οδηγία 2011/83/EE του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2011, σχετικά με τα δικαιώματα των καταναλωτών, την τροποποίηση της οδηγίας 93/13/EOK του Συμβουλίου και της οδηγίας 1999/44/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και την κατάργηση της οδηγίας 85/577/EOK του Συμβουλίου και της οδηγίας 97/7/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου: αιτιολογική σκέψη 60· άρθρα 3, 4 και 27

Σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου

Burgerlijk Wetboek [Αστικός Κώδικας, στο εξής: BW]: (προϊσχύσαν) άρθρο 7:7, παράγραφος 2, (ισχύον) άρθρο 7:7, παράγραφος 2

Wet van 18 juli 2009, houdende nieuwe bepalingen met betrekking tot de productie en distributie van drinkwater en de organisatie van de openbare drinkwatervoorziening [νόμος της 18ης Ιουλίου 2009 για τη θέσπιση νέων διατάξεων σχετικά με την παραγωγή και τη διανομή του πόσιμου νερού, καθώς και σχετικά με την οργάνωση των δημόσιων υπηρεσιών ύδρευσης (νόμος για το πόσιμο νερό)]: άρθρα 1, 3, 4, 5, 8, 9 και 10 έως 13

Regeling van de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu, van 17 april 2012, nr. IENM/BSK-2012/14677, houdende regels met betrekking tot het afsluiten van kleinverbruikers van drinkwater [διάταγμα αριθ. IENM/BSK-2012/14677 του Υφυπουργού Υποδομών και Περιβάλλοντος, της 17ης Απριλίου 2012, για τη θέσπιση διατάξεων σχετικά με τη διακοπή της προμήθειας πόσιμου νερού σε οικιακούς καταναλωτές (διάταγμα για τη θέσπιση πολιτικής σχετικά με τη διακοπή της προμήθειας πόσιμου νερού σε οικιακούς καταναλωτές)]: άρθρα 2, 3, 4 και 6

Besluit van 23 mei 2011, houdende bepalingen inzake de productie en distributie van drinkwater en de organisatie van de openbare drinkwatervoorziening [απόφαση της 23ης Μαΐου 2011 για τη θέσπιση διατάξεων σχετικά με την

παραγωγή και τη διανομή του πόσιμου νερού, καθώς και σχετικά με την οργάνωση των δημόσιων υπηρεσιών ύδρευσης (απόφαση για το πόσιμο νερό)]

Regeling van de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu van 14 juni 2011, nr. BJZ2011046947 houdende nadere regels met betrekking tot enige onderwerpen inzake de voorziening van drinkwater, warm tapwater en huishoudwater [διάταγμα αριθ. BJZ2011046947 του Υφυπουργού Υποδομών και Περιβάλλοντος, της 14ης Ιουνίου 2011, για τη θέσπιση εκτελεστικών διατάξεων σχετικά με ορισμένα ζητήματα προμήθειας πόσιμου νερού, ζεστού νερού και νερού οικιακής χρήσης (διάταγμα για το πόσιμο νερό)]

Συνοπτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών και της πορείας της κύριας δίκης

- 1 Στις Κάτω Χώρες, όταν ένας καταναλωτής μετακομίζει, η παροχή πόσιμου νερού της οικίας του, στην πράξη, δεν διακόπτεται (αμέσως), ακόμη και αν ο αποχωρών ένοικος έχει καταγγείλει τη σύμβασή του με τον προμηθευτή πόσιμου νερού και ο νέος ένοικος δεν έχει (ακόμη) συνάψει σύμβαση με τον προμηθευτή πόσιμου νερού. Η πρακτική αυτή απορρέει, μεταξύ άλλων, από τη νομική υποχρέωση του προμηθευτή πόσιμου νερού να εφαρμόζει μια πολιτική που επικεντρώνεται στην αποφυγή του αποκλεισμού των καταναλωτών από τις δημόσιες υπηρεσίες ύδρευσης.
- 2 Ο MG είναι από τον Σεπτέμβριο του 2012 ένοικος ενός διαμερίσματος στο Άμστερνταμ (στο εξής: διαμέρισμα). Όταν εγκαταστάθηκε στο διαμέρισμα, δεν δήλωσε στη Waternet –εταιρία η οποία, βάσει του νόμου για το πόσιμο νερό, είναι αποκλειστικά υπεύθυνη για την προμήθεια πόσιμου νερού μέσω αγωγών στον δήμο του Άμστερνταμ– ότι είναι ο νέος ένοικος και ο προηγούμενος ένοικος δεν δήλωσε τότε την αποχώρησή του από το διαμέρισμα. Η Waternet προμήθευε τον χώρο αυτόν με πόσιμο νερό.
- 3 Οι λογαριασμοί προμήθειας πόσιμου νερού για την περίοδο μέχρι την 1η Ιανουαρίου 2014 εξοφλήθηκαν από τον προηγούμενο ένοικο του διαμερίσματος.
- 4 Στις 12 Νοεμβρίου 2014 η Waternet απέστειλε στον MG τη λεγόμενη επιστολή υποδοχής.
- 5 Από τις 18 Νοεμβρίου 2014 η Waternet απέστειλε στον MG λογαριασμούς προμήθειας πόσιμου νερού για την περίοδο από την 1η Ιανουαρίου 2014.
- 6 Ο MG δεν εξόφλησε τους αποσταλθέντες από τη Waternet λογαριασμούς για την περίοδο από την 1η Ιανουαρίου 2014 μέχρι τις 18 Νοεμβρίου 2016.
- 7 Η Waternet άσκησε αγωγή κατά του MG ενώπιον του kantonrechter in de rechtbank Amsterdam [μονομελούς περιφερειακού δικαστηρίου του Άμστερνταμ, Κάτω Χώρες], με κύριο αίτημα να της εξοφληθεί η οφειλή για την

πραγματοποιηθείσα προμήθεια πόσιμου νερού. Το εν λόγω δικαστήριο απέρριψε την αγωγή, με απόφαση της 4ης Νοεμβρίου 2016.

- 8 Κατόπιν τούτου, η Waternet άσκησε έφεση κατά της ανωτέρω απόφασης ενώπιον του Gerechtshof Amsterdam [εφετείου του Άμστερνταμ, Κάτω Χώρες]. Η Waternet ζήτησε από το εν λόγω δικαστήριο να εξαφανίσει την απόφαση της 4ης Νοεμβρίου 2016 και να υποχρεώσει τον MG να καταβάλει ποσό ύψους 283,79 ευρώ, πλέον των νόμιμων τόκων και των εξόδων είσπραξης, για την κατανάλωση νερού κατά την περίοδο από 1ης Ιανουαρίου 2014 έως και 18 Νοεμβρίου 2016. Με απόφαση της 10ης Απριλίου 2018, το Gerechtshof Amsterdam [εφετείο του Άμστερνταμ] επικύρωσε την ανωτέρω απόφαση.
- 9 Εν συνεχεία, η Waternet άσκησε αίτηση αναιρέσεως ενώπιον του Hoge Raad der Nederlanden [Ανωτάτου Δικαστηρίου των Κάτω Χωρών] (στο εξής: αιτούν δικαστήριο).

Κύρια επιχειρήματα των διαδίκων της κύριας δίκης

- 10 Ο MG ισχυρίζεται, κατ' ουσίαν, ότι δεν έχει συνάψει σύμβαση με τη Waternet και ότι αυτή τον προμήθευε με πόσιμο νερό μολονότι δεν της το είχε ζητήσει.
- 11 Η Waternet υποστηρίζει, πρώτον, ότι το Gerechtshof Amsterdam [εφετείο του Άμστερνταμ] έχει διατυπώσει εσφαλμένη νομική άποψη σχετικά με τον όρο «παροχή μη παραγγελθέντων» κατά την έννοια του (ισχύοντος) άρθρου 7:7, παράγραφος 2, του BW. Περίπτωση «παροχής μη παραγγελθέντων» δεν συντρέχει όταν ο καταναλωτής, ο οποίος μπορεί να θεωρηθεί ότι χρειάζεται νερό για την οικία του, αποφασίζει μόνος του να καταναλώσει νερό, εκμεταλλευόμενος την προβλεπόμενη στον νόμο υποχρέωση σύνδεσης και προμήθειας που υπέχει ο προμηθευτής νερού. Τούτο ισχύει, σε κάθε περίπτωση, όσον αφορά τις Κάτω Χώρες, όπου ο προμηθευτής νερού δραστηριοποιείται μονοπωλιακά σε μια αγορά με ρυθμιζόμενες τιμολογιακές χρεώσεις και χωρίς άλλους μετέχοντες στην αγορά, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να θεωρηθεί ότι συντρέχει περίπτωση επιθετικής εμπορικής πρακτικής. Σημαντικό είναι επίσης ότι ο προμηθευτής νερού δεν έχει πραγματική δυνατότητα να εμποδίσει τη χρήση του νερού. Επιπλέον, το (προϊσχύσαν) άρθρο 7:7, παράγραφος 2, του BW δεν έχει εφαρμογή στην προμήθεια πόσιμου νερού και δεν αντιτίθεται στο συμπέρασμα ότι συνήφθη σύμβαση βάσει της κατανάλωσης πόσιμου νερού.
- 12 Δεύτερον, η Waternet ισχυρίζεται ότι το Gerechtshof Amsterdam [εφετείο του Άμστερνταμ] απεφάνθη εσφαλμένα ότι δεν έχει συναφθεί σύμβαση μεταξύ της Waternet και του MG. Το Gerechtshof Amsterdam [εφετείο του Άμστερνταμ] δεν έλαβε υπόψη i) ότι ο MG γνώριζε ότι η προμήθεια πόσιμου νερού δεν είναι δωρεάν, ii) ότι ο MG μολαταύτα κατανάλωνε πόσιμο νερό συστηματικά, επί σχεδόν τέσσερα έτη, iii) ότι ο MG συνέχισε την κατανάλωση νερού μετά τη λήψη της επιστολής υποδοχής της Waternet και των τιμολογίων και οχλήσεων που ακολούθησαν και iv) ότι ο MG, μετά την κοινοποίηση δικαστικής έγκρισης για τη

διακοπή της παροχής πόσιμου νερού στο διαμερίσμα, ενημέρωσε ότι τελικά επιθυμεί να συνάψει σύμβαση με τη Waternet.

Συνοπτική έκθεση του σκεπτικού της διατάξεως περί παραπομπής

Πρώτο προδικαστικό ερώτημα

- 13 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι πρέπει να εξετάσει κατά πόσον η επιχειρηματική πρακτική της Waternet είναι αθέμιτη λόγω συνδρομής περίπτωσης παροχής μη παραγγελλθέντος πόσιμου νερού.
- 14 Η παροχή αυτή απαγορεύεται βάσει του (προϊσχύσαντος) άρθρου 7:7, παράγραφος 2, του BW, το οποίο είναι κρίσιμο για την εξέταση της απαίτησης της Waternet όσον αφορά την περίοδο από 1ης Ιανουαρίου 2014 έως και 12 Ιουνίου 2014, καθώς και βάσει του (ισχύοντος) άρθρου 7:7, παράγραφος 2, του BW, το οποίο είναι κρίσιμο για την εξέταση της απαίτησης της Waternet όσον αφορά την περίοδο από 13 Ιουνίου 2014 και εντεύθεν. Περαιτέρω, οι παροχές μη παραγγελλθέντων απαγορεύονται βάσει του άρθρου 5, παράγραφος 5, και του παραρτήματος I, σημείο 29, της οδηγίας 2005/29, του άρθρου 9 της οδηγίας 97/7, καθώς και του άρθρου 27 της οδηγίας 2011/83.
- 15 Η υπό εξέταση περίπτωση προμήθειας πόσιμου νερού φέρει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:
 - 1) η Waternet φέρει εκ του νόμου αποκλειστική ευθύνη και υποχρέωση προμήθειας πόσιμου νερού, μέσω των αγωγών ύδρευσης, εντός της δικής της περιοχής προμήθειας·
 - 2) η Waternet υποχρεούται εκ του νόμου να υποβάλλει, σε όποιον καταθέτει σχετική αίτηση, προσφορά για τη σύνδεση με το δημόσιο δίκτυο ύδρευσης και την προμήθεια πόσιμου νερού·
 - 3) η Waternet διατήρησε την ήδη υφιστάμενη σύνδεση του διαμερίσματος του MG με το δημόσιο δίκτυο ύδρευσης. Για τον λόγο αυτόν, το νερό στους αγωγούς ύδρευσης του εν λόγω διαμερίσματος εξακολουθούσε να έχει πίεση και ο MG ήταν σε θέση να καταναλώνει πόσιμο νερό, όποτε το επιθυμούσε, ακόμη και μετά την ενημέρωση στην οποία προέβη ότι δεν επιθυμούσε να συνάψει σύμβαση για την προμήθεια πόσιμου νερού, και
 - 4) για το πόσιμο νερό το οποίο κατανάλωνε ο MG, η Waternet εξέδιδε λογαριασμούς με τιμολογιακές χρεώσεις ρυθμιζόμενες από τον νόμο.
- 16 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, εκ πρώτης όψεως, πρέπει να δοθεί αρνητική απάντηση στο ερώτημα αν συντρέχει περίπτωση παροχής μη παραγγελλθέντος πόσιμου νερού. Συγκεκριμένα, η επιχειρηματική πρακτική της Waternet δεν βλάπτει άμεσα τα οικονομικά συμφέροντα του μέσου καταναλωτή και δεν περιορίζει την ελευθερία δράσης του σε συνάρτηση με την κατανάλωση

πόσιμο νερού. Ούτε βλάπτονται επίσης έμμεσα τα οικονομικά συμφέροντα νομίμως δραστηριοποιούμενων ανταγωνιστών της Waternet, καθότι, σε συνάρτηση με την προμήθεια πόσιμου νερού, δεν υφίσταται, στις Κάτω Χώρες ελεύθερη δραστηριοποίηση παραγόντων της αγοράς ή ανταγωνισμός. Κατά συνέπεια, η επίμαχη παροχή δεν συνιστά επιχειρηματική πρακτική η οποία πρέπει να απαγορευθεί με βάση την οδηγία 2005/29.

- 17 Η υπό κρίση υπόθεση διαφέρει, σε ουσιώδη σημεία της, από την υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 13ης Σεπτεμβρίου 2018, Wind Tre και Vodafone Italia (C-54/17 και C-55/17, EU:C:2018:710), με αντικείμενο την ερμηνεία του όρου «παροχή μη παραγγελθέντων». Συγκεκριμένα, ο Ολλανδός καταναλωτής δεν έχει ελευθερία επιλογής όσον αφορά τον φορέα παροχής πόσιμου νερού, χρεώσεις επιβάλλονται μόνον εφόσον ο καταναλωτής έχει τελέσει θετική και συνειδητή πράξη και ο μέσος Ολλανδός καταναλωτής γνωρίζει ότι η προμήθεια πόσιμου νερού έχει κόστος. Επομένως, η εν λόγω νομολογία του Δικαστηρίου δεν ασκεί επιρροή στην υπό κρίση υπόθεση.

Δεύτερο προδικαστικό ερώτημα

- 18 Το αιτούν δικαστήριο ζητεί, περαιτέρω, να διευκρινισθεί αν οι προμνησθείσες διατάξεις οδηγίων αντιτίθενται στο συμπέρασμα ότι έχει συναφθεί σύμβαση μεταξύ της Waternet και του MG.
- 19 Ο MG γνώριζε ότι η προμήθεια πόσιμου νερού έχει κόστος· εντούτοις, επί σχεδόν τέσσερα έτη κατανάλωνε συστηματικά πόσιμο νερό, επίσης συνέχισε να το καταναλώνει ακόμη και μετά τη λήψη της επιστολής υποδοχής της Waternet και των τιμολογίων και οχλήσεων που ακολούθησαν, και, όταν του κοινοποιήθηκε δικαστική έγκριση για τη διακοπή της παροχής πόσιμου νερού στο διαμέρισμα, ενημέρωσε ότι τελικά επιθυμεί να συνάψει σύμβαση με τη Waternet.